Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (tredje avdelningen)

den 12 juli 2012*

”Begäran om förhandsavgörande — Artikel 92.1 i rättegångsreglerna — Talan som väcks av offer för massakrer, mot en medlemsstat i dess egenskap av ansvarig för handlingar som begåtts av dess väpnade styrkor i krigstid — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Uppenbart att domstolen saknar behörighet”

I mål C-466/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunale ordinario di Brescia (Italien) genom beslut av den 25 juli 2011, som inkom till domstolen den 9 september 2011, i målet

**Gennaro Currà m.fl.**

mot

**Bundesrepublik Deutschland,**

ytterligare deltagare i rättegången:

**Repubblica italiana,**

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Lenaerts samt domarna J. Malenovský (referent), E. Juhász, T. von Danwitz och D. Šváby,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

och efter att ha hört generaladvokaten,

följande

**Beslut**

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av EU- och EUF-fördragen samt artiklarna 17, 47 och 52 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

* Rättegångsspråk: italienska.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan ett antal italienska medborgare och Bundesrepublik Deutschland (Förbundsrepubliken Tyskland) angående deras begäran om ersättning för skada som de lidit på grund av att de deporterats eller är arvingar till personer som deporterats under andra världskriget.

## Tillämpliga bestämmelser

3 Artikel 28 i Wienkonventionen om traktaträtten av den 23 maj 1969 har följande lydelse:

”Såvida icke en annan avsikt framgår av traktaten eller har fastställts på annat sätt, binder dess bestämmelser icke en part med avseende på någon handling eller händelse som ägde rum före dagen för traktatens ikraftträdande för denna part eller på någon situation som hade upphört vid denna tidpunkt.”

## Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

4 Corte suprema di cassazione fann i dom av den 6 november 2003 i målet Ferrini, publicerad den 11 mars 2004, att italienska medborgare kunde väcka talan vid italiensk domstol mot Förbundsrepubliken Tyskland om ersättning för skada som de lidit på grund av att de deporterats, eftersom sistnämnda stat, med hänsyn till hur allvarliga dessa brott var, inte kunde stödja sig på den immunitet mot domstolsprövning som den normalt åtnjuter enligt internationell rätt.

5 Efter att domen i det ovannämnda målet Ferrini meddelats väckte kärandena i det nationella målet talan vid Tribunale ordinario di Brescia och yrkade att Förbundsrepubliken Tyskland skulle förpliktas att betala skäligt skadestånd för det tvångsarbete och den deportation som de eller personer de var arvingar till hade utsatts för.

6 Den 23 december 2008 väckte Förbundsrepubliken Tyskland talan mot Republiken Italien vid Internationella domstolen och anförde att sistnämnda stat inte iakttog principen i internationell rätt om staters immunitet mot domstolsprövning.

7 I avvaktan på Internationella domstolens dom utfärdade Republiken Italien lag nr 98/2010 av den 23 juni 2010 med brådskande bestämmelser om immunitet för utländska stater vid italiensk domstol och om val av representationsorgan för italienare i utlandet (GURI nr 147 av den 26 juni 2010). Genom denna lag sköts alla åtgärder för verkställighet av avgöranden där Förbundsrepubliken Tyskland förpliktades att betala skadestånd upp till dess att Internationella domstolen meddelade dom.

8 Med hänsyn till det internationella sammanhanget och till utfärdandet av ovannämnda lag har kärandena i det nationella målet – vilka anser att de tyska och italienska domstolarna har åsidosatt de internationella normer som garanterar att italienska medborgare ska kunna åtnjuta sina rättigheter, och i synnerhet artiklarna 17 och 47 i stadgan – begärt att Tribunale ordinario di Brescia ska hänskjuta vissa tolkningsfrågor till EU-domstolen.

9 Förbundsrepubliken Tyskland anser sig enligt internationell rätt ha immunitet mot domstolsprövning, vilket har bekräftats av åtskilliga medlemsstater, i ett antal domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna samt Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom, antagen den 2 december 2004. Förbundsrepubliken Tyskland har tillagt att talan inte kan prövas i sak, eftersom Republiken Italien genom 1947 års fredsfördrag avstod från alla skadeståndsanspråk mot Förbundsrepubliken Tyskland.

10 Den hänskjutande domstolen bedömer att kärandenas talan ska bifallas och har uttalat att begäran om förhandsavgörande avser frågan om immunitetsinvändning i förhållande till unionsrätten, närmare bestämt Lissabonfördraget och stadgan. Den hänskjutande domstolen har tillagt att den tolkning som begärs angående de båda medlemsstaterna är nödvändig för att frågan om Förbundsrepubliken Tysklands immunitet ska kunna avgöras.

11 Tribunale ordinario di Brescia beslutade följaktligen att vilandeförklara målet och att hänskjuta följande frågor till domstolen:

”1) Strider Förbundsrepubliken Tysklands invändning om civilrättslig immunitet i italiensk domstol vad gäller de faktiska omständigheterna i målet – vilken den sedan den 11 mars 2004 ([Corte suprema di cassaziones dom i det ovannämnda målet Ferrini]) inte längre kan åberopa – samt överenskommelsen [som ingicks med den italienska regeringen den 18 november 2008 i Trieste] om att inleda ett rättsligt förfarande vid Internationella domstolen ([mål] nr 143/2008 General list) [i förening med] den italienska lagen nr 98/2010 som förhindrar verkställighet av italienska domar som avser allvarliga brott mot mänskligheten, med hänsyn tagen till Förbundsrepubliken Tysklands internationella förpliktelser (artiklarna 2 och 5 § 2 i Londonöverenskommelsen av den 27 februari 1953 om de tyska utlandsskulderna …), mot artikel 6 [FEU] och artiklarna 17, 47 och 52 i stadgan …?

2) Innebär tillämpningen av artikel 7 i lagen av den 22 maj 1910 om [tyska] rikets ansvar för dess statstjänstemän (Bundesgerichtshofs dom av den 26 juni 2003, III ZR 245/98, och Bundesverfassungsgerichts dom av den 15 februari 2006, 2 Bvr 1476/03) med avseende på krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten, som fråntar unionsmedborgare rätten till skadestånd från Förbundsrepubliken Tyskland, i strid med artikel 2 i överenskommelsen om de tyska utlandsskulderna, att kärandenas rättigheter enligt artiklarna 17 och 47 i stadgan … har kränkts fram till den 11 mars 2004 (Corte suprema di cassaziones dom i det ovannämnda målet Ferrini)? Strider följaktligen åberopandet av en preskriptionstid mot skyldigheterna enligt gemenskapsrätten och specifikt mot artiklarna 3 och 4.3 sista stycket [FEU] samt mot principen ’*non conceditur contra venire factum proprio*’?

3) Strider invändningen beträffande Förbundsrepubliken Tysklands immunitet mot domstolsprövning mot artiklarna 4.3 sista stycket och 21 [FEU], eftersom den fritar svaranden från det civilrättsliga ansvaret enligt de allmänna unionsrättsliga principerna (artikel 340 [FEUF]) för kränkningen av folkrätten (förbud mot slaveri och tvångsarbete) avseende medborgarna i en annan medlemsstat?”

## Domstolens behörighet

12 Enligt artiklarna 92.1 och 103.1 i domstolens rättegångsregler kan domstolen, om det är uppenbart att den saknar behörighet att pröva en begäran om förhandsavgörande, sedan generaladvokaten hörts, fatta ett motiverat beslut utan ytterligare behandling.

13 Den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor för att få klarhet i huruvida Förbundsrepubliken Tysklands invändning om civilrättslig immunitet enligt internationell rätt inför de italienska domstolarna, såsom den ska tillämpas på de faktiska omständigheterna i det nationella målet enligt intern rätt samt lag nr 98/2010, är oförenliga med artiklarna 3 FEU, 4.3 FEU och 6 FEU, artikel 340 FEUF samt artiklarna 17, 42 och 52 i stadgan.

14 Det framgår av artikel 5.2 FEU att Europeiska unionen endast ska handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen för att nå de mål som fastställs där. Varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna.

15 Enligt fast rättspraxis får domstolen med anledning av en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF enbart tolka unionsrätten inom gränserna för den behörighet den tilldelats (se dom av den 5 oktober 2010 i mål C-400/10 PPU, McB., REU 2010, s. I-8965, punkt 51, och beslut av den 14 december 2011 i de förenade målen C-483/11 och C-484/11, Boncea m.fl. och Budan, punkt 32). Mer specifikt saknar domstolen behörighet enligt artikel 267 FEUF att pröva tolkningen av bestämmelser i internationell rätt som är bindande för medlemsstaterna vid sidan om unionsrätten (dom av den 27 november 1973 i mål 130/73, Vandeweghe m.fl., REG 1973, s. 1329, punkt 2).

16 I detta fall rör det nationella målet en begäran om skadestånd från medborgare i en medlemsstat riktad mot en annan medlemsstat för händelser som ägde rum under andra världskriget, alltså innan Europeiska gemenskaperna bildades.

17 Den hänskjutande domstolen har inte uppgett någon omständighet som kan visa att EU-domstolen är materiellt behörig (*ratione materiae*). Den har begärt att EU-domstolen för det första ska yttra sig om tolkningen av den allmänna principen i internationell rätt om immunitet för stater och om tolkningen av överenskommelsen om de tyska utlandsskulderna, där unionen inte är part, och för det andra ska kontrollera huruvida rättsläget i de båda medlemsstaterna och dessa staters uppträdande mot bakgrund av denna tolkning är förenliga med de olika bestämmelserna i EU- och EUF-fördragen och stadgan.

18 Unionens behörighet ska förvisso utövas med iakttagande av internationell rätt (se, analogt, dom av den 24 november 1992 i mål C-286/90, Poulsen och Diva Navigation, REG 1992, s. I-6019, punkt 9, svensk specialutgåva, volym 13, s. I-189, och av den 21 december 2011 i mål C-366/10, Air Transport Association of America m.fl., REU 2010, s. I-13755, punkt 123). Domstolen måste således tillämpa internationell rätt och kan ha anledning att tolka vissa bestämmelser inom den internationella rätten, dock enbart inom ramen för den behörighet som medlemsstaterna har gett unionen.

19 Det finns dock inget som indikerar att situationen i det nationella målet kan omfattas av unionsrättens tillämpningsområde eller av de bestämmelser i internationell rätt som inverkar på tolkningen av unionsrätten. Domstolen är följaktligen inte behörig att tolka och tillämpa de bestämmelser i internationell rätt som den hänskjutande domstolen avser att tillämpa i detta fall.

20 Domstolen vill för övrigt påpeka att vad gäller tolkningen och tillämpningen av principen om immunitet för stater vid en begäran om skadestånd från medborgare i en stat riktad mot en annan stat för händelser som ägde rum under andra världskriget, har de båda medlemsstaterna i fråga vänt sig till Internationella domstolen. Ingen av dem har bestritt Internationella domstolens behörighet, och denna har också förklarat sig behörig och meddelat dom i saken, den 3 februari 2012.

21 Av vad som anförts följer att det är uppenbart att domstolen saknar behörighet i materiellt hänseende (*ratione materiae*) att besvara tolkningsfrågorna.

22 Även under antagandet att unionen skulle kunna tolka sådana bestämmelser i internationell rätt som de som den hänskjutande domstolen aktualiserat, framgår det av artikel 28 i Wienkonventionen om traktaträtten, som är bindande för unionsinstitutionerna och är en del av unionens rättsordning i egenskap av internationell sedvanerätt (se, analogt, dom av den 25 februari 2010 i mål C-386/08, Brita, REU 2010, s. I-1289, punkt 42), att såvida inte en annan avsikt framgår av konventionen, binder dess bestämmelser inte en part med avseende på någon handling eller händelse som ägde rum före dagen för konventionens ikraftträdande.

23 Någon sådan annan avsikt som skulle kunna medföra att unionens behörighet utvidgas till de faktiska omständigheterna i detta fall, vilka ägde rum innan unionen bildades, framgår över huvud taget inte av fördragen.

24 Av detta följer att domstolen uppenbart saknar behörighet i materiellt hänseende (*ratione materiae*) att besvara tolkningsfrågorna.

25 Vad mer specifikt gäller de bestämmelser i stadgan som den hänskjutande domstolen vill få tolkade, riktar sig bestämmelserna i stadgan enligt artikel 51.1 till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Enligt artikel 51.2 innebär stadgan inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen. Domstolen ska således, mot bakgrund av stadgan, tolka unionsrätten inom ramen för de befogenheter unionen tilldelats (dom av den 15 november 2011 i mål C-256/11, Dereci m.fl., REU 2011, s. I-11315, punkt 71 och där angiven rättspraxis).

26 Då situationen i det nationella målet inte omfattas av tillämpningsområdet för unionsrätten och domstolen således inte är behörig, kan de åberopade bestämmelserna i stadgan inte i sig utgöra grund för en ny behörighet.

27 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att den uppenbart saknar behörighet att pröva begäran om förhandsavgörande från Tribunale di Brescia.

**Rättegångskostnader**

28 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

**Europeiska unionens domstol saknar uppenbart behörighet att pröva begäran om förhandsavgörande från Tribunale di Brescia (Italien).**

Underskrifter